

Binnen het toetsingscriterium 'Toegepaste Innovatie' trad de gemeente in mei 2017 toe tot het Slimste Stad programma. Het college van Burgemeester en wethouders wees de wijk Vrijenban aan als wijk waarin zou worden gekeken naar de toepassingsmogelijkheden voor innovatieve technologie in relatie tot de issues die in deze wijk speelden.

In het kort betrof dat de ervaren overlast van leerlingen van het ROC, parkeeroverlast, blowen, en zwerfvuul met name op het traject ROC-Mondriaan – KFC (de snoeproute)

In het navolgende wordt puntsgewijs aangegeven welke activiteiten er werden ondernomen en worden enkele uitkomsten van activiteiten verwoord.

De overlegstructuur

- Stuurgroep Profilering
- Projectgroep Smart City Living Lab
- Klankbordgroep Slim Plan Vrijenban

Activiteiten

- Op 8 juni 2017 deelname aan het Smart&Safe City Event in Scheveningen plaats. De middag werd geopend door Prins Constantijn. Burgemeester Bezuijen kreeg die middag, tijdens de lancering van het Nationaal Smart City Living Lab, het symbolische stokje overgedragen vanuit Nijmegen. Hij kreeg daartoe een voorbeeld van een sensor overhandigd;
- Kort daarna volgde een publicatie in het Financieel Dagblad. Daarin riep de burgemeester ondernemers op om hun innovatieve technologie in Rijswijk uit te proberen;
- In de periode die volgde werd gemeente Rijswijk vertegenwoordigd op meerdere beurzen, waaronder de Ecomobiel -beurs in Den Bosch, Dag van de Openbare Ruimte in Utrecht. Ook werd SCLL gepresenteerd op de Innovatiemarkt van Haaglanden in Zoetermeer. Verschillende leden van de projectgroep presenteerden de Rijswijkse activiteiten en dit bracht met zich mee dat een aantal bedrijven aanbod een proef te doen in de wijk Vrijenban;
- Gemeente Rijswijk was op meerdere momenten gastheer:
 - In maart 2018 voor alle aan de Programma deelnemende gemeenten; de dag werd druk bezocht en er werden workshops verzorgd;
 - Voor de Smart City Academy die het tweedaagse cursusprogramma in Rijswijk heeft gegeven;
 - In mei 2018 voor de deelnemers aan de Internationale event in Scheveningen; in het Stadhuis werden workshops over de Rijswijkse aanpak verzorgd.
 - In juni 2018 voor VNG-Realisatie/ data science hub. Met ruim 40 collega's van de gemeente Rijswijk vond een interactieve werksessie plaats en werd kennis opgedaan over data en de data- science hub.
- Er is een gezamenlijke evaluatie o.l.v. VNG Realisatie gedaan. Hiervan is een rapportage verschenen;
- Het SC Event dat in samenwerking met bereikbaar Haaglanden werd georganiseerd op het Bogaardplein. Meerdere ondernemers lieten hun innovatieve technologische toepassingen zien;
- Na een aantal bijeenkomsten van de Klankbordgroep Slim Plan Vrijenban werd de Slim Plan Nieuwsbrief uitgebracht voor de wijk. Hierin werd een update gegeven over de ontwikkelingen; ook zijn van de bijeenkomsten verslagen gemaakt.
- De overige communicatie met de Klankbordgroep verliep via een groeps-app.
- Een lid van de Klankbordgroep heeft op eigen initiatief en via crowd funding voor de aanschaf van een AED gezorgd. Door communicatie binnen de Klankbordgroep kon de AED binnen no-time in de buurt worden geplaatst; een lid van de projectgroep zorgde voor uitvoering;
- Een bijeenkomst van de Klankbordgroep werd gehouden in de kerk aan de Zuiderweg. Daar werd een presentatie gegeven door een vertegenwoordiger van NL-Schoon;
- Naar aanleiding van de NL-Schoon presentatie hebben twee leden van de Klankbordgroep een training gevolgd van Welzijn Rijswijk over aanspreken van jongeren;

- Interviews met de burgemeester, de gemeentesecretaris en een wethouder tbv de interne communicatie;
- Over SCLL Rijswijk is gepubliceerd op de website www.slimstestad.nl;
- De data uit sensoren luchtkwaliteit, geluid en NOx is open data, en ook gepresenteerd op websites van RIVM, www.samenmeten.rivm.nl en op www.slimstestad.nl
- Ervaringen uit het SCLL Rijswijk zijn meegenomen in het onderzoek iov RWS en IenW naar de belemmeringen voor een schaa sprong van Smart Cities;
- Deelname aan SCEWC2018 te Barcelona (apart verslag);

Op de uitnodiging van de burgemeester zijn verschillende reacties gekomen van bedrijven. Een daarvan betrof een bedrijf dat een innovatieve stand alone off grid fietsenstalling heeft ontwikkeld. Met behulp van zonnecollectoren kunnen e-bikes worden opgeladen terwijl deze veilig gestald staan in een fietsklem die hufter proof is. Samen met dit bedrijf en een aantal andere gemeenten (o.a. Alphen en Den Haag) zijn gesprekken gevoerd met de Provincie Zuid-Holland. Dit om de mogelijkheden voor subsidie vanuit de provincie te verkennen. Voorts heeft het bedrijf zich gepresenteerd op het Bogaardplein event en is contact tot stand gebracht met medewerkers van het programmabureau RijswijkBuiten. Het resultaat is dat er een Off Grid Stand Alone fietsenstalling in RijswijkBuiten zal worden geplaatst.

In de wijk

- ✓ er zijn sensoren geplaatst voor het meten van luchtkwaliteit en geluid; de informatie die werd gegenereerd was 24/7 real-time toegankelijk voor bewoners van de wijk. Het 24/7 real time beschikbaar en publiekelijk toegankelijk zijn van data is nog niet gebruikelijk vanwege de discussies over het eigenaarschap (van wie zijn de data eigenlijk?) en de privacy-aspecten (welke invloed heeft de informatie en wat betekent dat voor gezondheid, koopprijzen van huizen etc...). Er is gemeten vanuit een 0-situatie en vanuit de situatie waarin een interventie werd gepleegd zoals het afsluiten van het hek naar het ROC). De resultaten zijn ambtelijk toegelicht en besproken. Ook is een en ander besproken met de Klankbordgroep.

De conclusies/aanbevelingen die naar aanleiding van de bevindingen en metingen naar voren kwamen:

- Het regime van de verkeerslichten moet worden aangepast voor voetgangers bij de tramhalte. Vanaf het ROC per rijbaan voetgangers op groen ipv beide rijbanen tegelijk. Dit verbetert de luchtkwaliteit door minder remmen en optrekken.
Dit is in gang gezet maar heeft vertraging opgelopen ivm personele aangelegenheden. De instelling van de VRI's wordt naar verwachting medio 2019 aangepast, dan maakt het deel uit van overige werkzaamheden die dan gepland staan.
- Een extra toegang voor voetgangers tot de ROC locatie maken ter hoogte van de oversteek bij de trambaan en de huidige ingang aan de Pauwhof voor voetgangers af laten sluiten. Dit vermindert de verkeersbewegingen en geluidsoverlast bij Pauwhof. *Dit is nog niet gerealiseerd.*
- Er is geen meetbare hogere geluidsdruk door (groepen) leerlingen die door de wijk wandelen gemeten.

Alle data zijn nog beschikbaar. Overwogen wordt om nog een extra analyse te verrichten op

- de piekmomenten op de dag;
- de dagen van de week met hoogste waarden;
- vergelijken van waardes met waardes op hetzelfde moment in andere steden;
- achterhalen waar de hogere waarden vandaan komen.

Concreet is aan de hand van de data, gebleken:

Verschil tussen vakantie en geen vakantie in de 5 sensoren rond de school:

Daggemiddelde

PM10: lager in de vakantie
PM2.5: lager in de vakantie
Geluid: geen substantieel verschil
NO2: hoger in de vakantie
CO2: geen substantieel verschil

Uurgemiddelde (op verschillende momenten van de dag)

PM10: lager in de vakantie
PM2.5: lager in de vakantie
Geluid: hoger in de vakantie
NO2: hoger in de vakantie
CO2: hoger in de vakantie

Verschil tussen gesloten poort of open poort in de 5 sensoren rond de school:

Daggemiddelde

PM10: eerste week lager en laatste dagen van tweede week hoger bij gesloten poort
PM2.5 eerste week lager en laatste dagen van tweede week hoger bij gesloten poort
Geluid: hoger bij gesloten poort eerste dagen na sluiting, daarna lager
NO2: geen substantieel verschil
CO2: geen substantieel verschil

Uurgemiddelde (op verschillende momenten van de dag)

PM10: hoger bij gesloten poort
PM2.5 hoger bij gesloten poort
Geluid: hoger bij gesloten poort eerste dagen na sluiting, daarna lager
NO2: hoger bij gesloten poort
CO2: geen substantieel verschil

4 sensoren in de wijk, vergelijking vakantie of geen vakantie

Daggemiddelde

PM10: lager in vakantie
PM2.5: lager in vakantie
Geluid: geen substantieel verschil
CO2: hoger in vakantie
NO2 is hier niet gemeten

- ✓ een 'drone-bedrijf' heeft in de openbare ruimte getest met het opsporen van zwerfafval. Dit gebeurde in samenwerking met de gemeente en met de fastfoodketen in de buurt; De dag nadat in het AD werd aangekondigd dat de gemeente in Vrijenban met drones zou kijken naar zwerfafval, kwam bericht van het Ministerie van IL&T dat dit ten strengste verboden is. De uitnodiging om hierover in gesprek te gaan om te bezien op welke manier we een en ander dan zouden kunnen doen werd afgewezen. Vliegen in de lucht is dus niet toegestaan. Varen in de lucht wel. De luchtopnames zijn vervolgens gemaakt door een camera aan een luchtballon te bevestigen en deze in de wijk te laten rondvliegen.

Gesprekken met de Fastfoodketen leverden op dat:

- er een tweemaaldaagse opruimronde wordt verricht door een medewerker langs de route waarvan de meeste leerlingen van het ROC gebruik maken;
- er minder verpakkingsmaterialen worden gebruikt voor de producten die aan leerlingen worden meegegeven (dus geen papieren zakje waarin een doosje waarin een servetje, maar alleen een servetje of alleen een zakje).
- ✓ er zijn 137 aluminium verkeersborden omgeruild voor 'slimme' en 'duurzame' verkeersborden; deze proef loopt nog aangezien medewerkers nog moeten worden getraind om de data die de sensoren leveren te kunnen uitlezen
- ✓ er is een speciale 'belevings- app' voor bewoners geïntroduceerd. Uitdrukkelijk is bij de uitgifte van deze app aangegeven dat meldingen geen opvolging zouden krijgen; dat het alleen om het inzicht gaat dat naast de metingen wordt gelegd.

De activiteiten die werden ondernomen waren niet alleen van invloed op (bewoners van) de betrokken wijk en de samenwerkingsvormen met de gemeente. Door de communicatie óver de activiteiten wordt de gemeente inmiddels steeds vaker benaderd om deel te nemen aan kennisnetwerken en andere aan "Smart City" gerelateerde netwerken en evenementen.

In het navolgende zijn de antwoorden van de KlankBordGroep-leden op de drie evaluatie-vragen 1 op 1 overgenomen.

1. Wat in de afgelopen periode van het Smart City Living Lab VOND JE GOED/PRETTIG/VOOR HERHALING VATBAAR?

- Samenwerking met inwoners is prima. Betrokkenheid van meer inwoners is nog beter. Andere stakeholders nadrukkelijker betrekken in overlegstructuur voor directe contacten en bij de uitvoering zoals scholieren, wijkagent, schoolbestuur, gemeente Delft
- Activiteiten: Prima.
- Naast de interacties met de deelnemende buurtbewoners en professionals vond ik de voorlichting over de metingen prima. Uit het noteren van klachten (soms met tegenzin) (hierover later meer) spreekt de juiste inzet.
- Als opmerking in het verslag heb ik nog dat er een open dag is geweest bij het Mondriaan en wij als burens zijn uitgenodigd. Ik heb het als zeer positief ervaren en hoop eigenlijk dat er een samenwerking tot stand kan komen tussen de school en bewoners. Zoals gebruik maken van de sportaccommodatie
- Het contact met buurtgenoten in de KBG en zoeken naar eventuele oplossing, die vaak in de praktijk niet eenvoudig zijn. (Parkeerprobleem)
- Zeker voor herhaling vatbaar: Schoonmaakactie en de training van Welzijn Rijswijk.
- Het SC Event op het Bogaardplein, prettig om te weten dat er fijnstof afvangsystemen zijn.
- De nieuwsbrieven aan alle bewoners van Vrijenban (en Pauwhof?) waren mooie aanvullingen. Het was ook fijn dat wij tevoren goed geïnformeerd werden over de zaken die speelden. Wij vinden het mooi dat wij buurtgenoten kunnen wijzen op bijvoorbeeld de bamboe borden. Bij eventuele nieuwe ontwikkelingen in en om de wijk is het goed bewoners te betrekken. Die kunnen immers als ambassadeur optreden. Ik heb wetenswaardigheden op de groepsapp van de straat gedeeld. Kijk naar ""platte zaken"" die tot een snel zichtbaar goed resultaat leiden (zoals de AED, de schoonmaakactie en naar ik hoop volgend jaar de bladkorven in Vrijenban).

2. Wat was in de afgelopen periode van het Smart City Living Lab VOOR VERBETERING VATBAAR?

- Onderzoeksvragen helderder maken en informatie behoefte van de verschillende stakeholders, Boring binnen de gemeentelijke organisatie. Doorpakken op resultaten. Hoe kunnen ervaringen naar andere wijken gebracht worden?
- Inbreng en aanwezigheid van professionals. Vrijblijvendheid leek groter dan de SCLL-ambitie. Manier bedenken om bewoners meer te binden aan een klankbordtaak.
- Dat het duidelijk is voor de inwoners van Rijswijk, wat de gemeente aan het fijnstof probleem gaat doen.
- De metingen baren mij zorgen voor de bewoners van onze wijk.
- Meetanalyses: Het ontbreken van de gevonden meetwaarden getoetst aan de normeringen vind ik jammer.
- Zo een abrupt einde. Het zou mooi zijn acties te bedenken die een vervolg hebben.

3. Zou je Lid willen blijven/worden van een eventuele gemeentebrede Klankbordgroep?

- Ja, mits er een duidelijke rol is natuurlijk
- Ja, graag, mits het een serieuze groep is die iets voor de bewoners wil bereiken, niet voor de Bühne.
- Overweging In een tijd waarin het voor een ieder dringen is om zijn m2 in deze maatschappij te beschermen lijkt een SCLL insteek op zijn plaats. Wanneer je via elektronica kan bewerkstelligen dat de veiligheid van de maatschappij en het plezier in die maatschappij te leven verbetert ondersteun ik dit. Het is leerzaam kennis te kunnen nemen van de SCLL mogelijkheden.

Filosofierend met de ervaring van Slim Plan Vrijenban in mijn rugzak zie ik twee dingen.

De analoge tijd van vóór SCLL en het digitale tijdperk van de SCLL.

In de analoge tijd werden soms frustraties en boosheden door de macht of onmacht van de overheid opgewekt. Met bewoners wordt vaak alleen tijdrovend formeel gecommuniceerd.

Een platform in de gemeente om informeel aan een ongenoegen uiting te geven is er bij mijn weten niet of komt incidenteel voor.

Het digitale SCLL starten met bewoners zonder begrip voor de vragen om analoge oplossingen leidt niet tot het gewenste effect. Het is alsof je een tweede huwelijk start op de puinhopen van het eerste.

Ik denk dat een gemeente brede Klankbordgroep ook de kans moet krijgen lucht te scheppen in de analoge problemen. Als het bevoegd gezag, ook al werd ze hier informeel toe geactiveerd, de urgentie van analoge problematiek inziet en er zichtbaar aan werkt zal dit de ambitie van SCLL ten goede komen. Uitleg waarom iets niet kan met plausibele argumenten kan ook begrip kweken.

Als gemeente zou je blij moeten zijn met een KLa(cht)(nk)bordgroep om zo je organisatie te verbeteren zonder dure adviesbureaus.

Opvallend in de Klankbordgroep Slimplan voor Vrijenban is de leeftijd van de deelnemers en de motivaties deel te nemen. Opvallend is ook de paar overgebleven deelnemers.

In een gemeente brede klankbordgroep zou de leeftijd als het goed is ook een afspiegeling moeten vormen van de wijken waarop wordt ingezet.

Ik realiseer mij dat voor sommige problemen specifieke kennis van de wijk noodzakelijk is. Voor algemene kwesties is dat minder het geval.

Het wel of niet deelnemen aan een breed vervolg wil ik laten afhangen van de doelstellingen en de insteek deze te willen bereiken. Ilonka, ik heb veel respect voor de wijze waarop je vorm gaf aan het Slimme Plan voor Vrijenban en hoop dat succes ook in een breed verband niet zal uitblijven.

- Zelf zou ik wel lid willen blijven van de klankbordgroep
- Dat zouden wij wel willen proberen, al was het alleen al om te helpen dat het geen Klaagmuur wordt. Het doel zal dan wel heel goed duidelijk gemaakt moeten worden en die doelstelling zou dan regelmatig herhaald moeten worden. Wellicht is het raadzaam om het geleidelijk uit te breiden in plaats van met een hele grote groep tegelijk vertrekken.